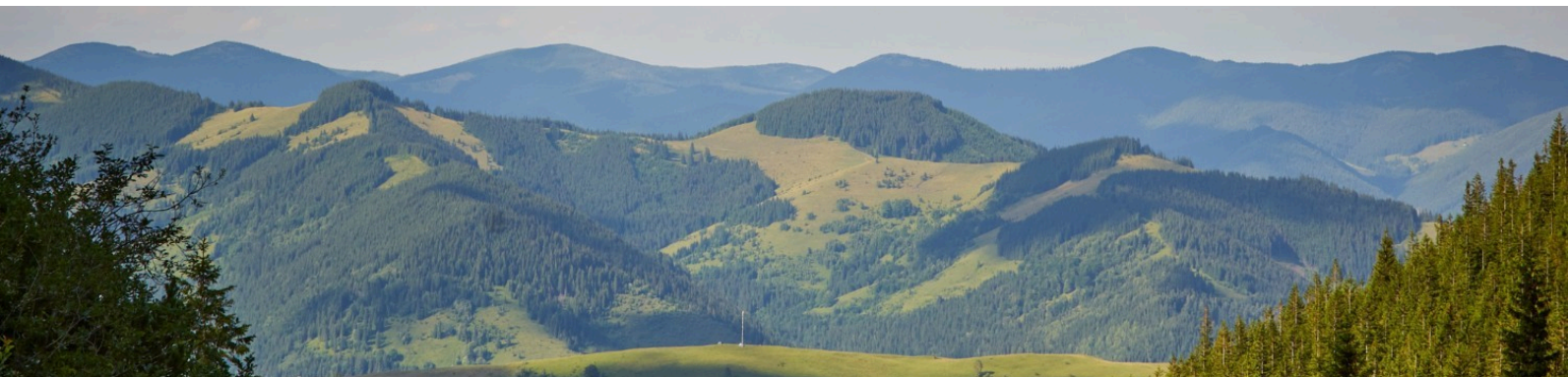

БЮЛЕТИН

юни 2026

Тема на фокус

Летливи органични съединения: откъде идват и защо трябва да ги познаваме?

Контекст към броя: пожарът в София и бензенът като маркер на димния облак

На 1 юли 2026 г. възникна пожар в база за преработка на отпадъци от опаковки в район „Люлин“. След промяна на метеорологичните условия и задържане на дима близо до земната повърхност, на 2 юли беше отчетено временно повишение на концентрациите на бензен, а Столичната община използва този показател като маркер за проследяване на димния облак. Важно е да се прави разграничение между временно повишение на моментните концентрации и превишение на нормативната стойност: действащата норма за бензен е средногодишна, поради което краткотрайното увеличение не представлява автоматично нормативно превишение. Инцидентът обаче показва колко важно е при пожари на отпадъци мониторингът да не се ограничава само до обичайните показатели за качество на въздуха. [Вижте повече](#)

В следващите броеве на бюлетина ще разгледаме темите, свързани с това как ЛОС влияят върху здравето, какви могат да бъдат ефективните общински мерки, добри европейски практики, какво ни казва науката.

ЛОС не са един замърсител, а голямо семейство вещества

Летливите органични съединения (ЛОС) са широка група органични вещества, които лесно преминават в газова фаза и попадат във въздуха от горива, промишлени процеси, разтворители, потребителски продукти, горене и естествени източници. В

Кои са основните източници на ЛОС в Европа?

Съвременният европейски профил на емисиите е по-различен от този отпреди няколко десетилетия. Докато през 1990 г. автомобилният транспорт е бил водещ източник на НМЛОС в ЕС, през 2023 г. общо **78% от антропогенните емисии** са свързани с битово отопление – предимно изгаряне на дърва, употреба на разтворители, нанасяне на покрития, други промишлени процеси и

инвентаризациите на емисиите обикновено се използва понятието **неметанови летливи органични съединения (НМЛОС/NMVOCS)** – група, в която влиза и бензенът. Различните ЛОС имат различна токсичност и различно поведение в атмосферата, затова измерването на „общи ЛОС“ не е равнозначно на измерване на конкретно опасно вещество. Освен като преки замърсители, ЛОС имат значение и като прекурсори за образуването на приземен озон и вторични органични аерозоли. [Вижте повече](#)

Разтворители, бои и продукти: „тихият“ източник на ЛОС

Голяма част от ЛОС се отделят не при горене, а чрез **изпаряване**. Източници са бои и лакове, разреждатели, лепила, печатарски мастила, продукти за повърхностна обработка, обезмасляване и почистване, автомобилно преобядисване и множество битови продукти. Емисиите могат да възникнат при нанасяне на продукта, по време на съхнене, при почистване на оборудването и от неправилно съхранявани съдове и отпадъци. Именно поради това европейското законодателство ограничава съдържанието на ЛОС в определени бои, лакове и продукти за преобядисване на автомобили. За общините релевантните локални източници включват автосервиси, бояджийски цехове, печатници, мебелни предприятия, ремонтни дейности и използването на продукти с високо съдържание на разтворители. [Вижте повече](#)

Горене и отопление: важен, но често подценяван източник на ЛОС

Непълното изгаряне на органични материали може да образува широка смес от газообразни органични съединения. Битовото горене на дърва е сред значимите източници на НМЛОС в съвременна Европа, особено когато горивото е влажно, уредът е стар или процесът протича при недостиг на въздух. Поради това мерките за чисто битово отопление имат ефект не само върху ФПЧ2.5 и ФПЧ10, но и върху емисиите на органични замърсители. [Вижте повече](#)

Бензенът: откъде попада в градския въздух?

Бензенът има няколко основни антропогенни източника: **емисии от промишлеността, автомобилни газове, операции с бензин и горива, бензиностанции и тютюнев дим**. Концентрациите могат да са по-високи в близост до интензивен трафик, обекти за съхранение и зареждане с горива, промишлени източници и определени площадки за отпадъци. Допълнителен източник са процесите на горене, включително изгарянето на въглища и нефтопродукти и някои инцидентни пожари. Следователно установяването на бензен в градския въздух не показва само по себе си един конкретен източник – необходими са контекст, метеорологични данни, пространствен анализ и измерване на други съпътстващи замърсители. [Вижте повече](#)

управление на оборски тор. Това означава, че политиката за ЛОС не може да бъде само транспортна или индустриална. За общините особено важни са малките и разпръснати източници – домакинства, работилници, сервиси, боядисване, отопление и употреба на различни химически продукти.

[Вижте повече](#)

Горива и транспорт: не само емисии от ауспуха

ЛОС от транспортния сектор се отделят както при **горивни процеси**, така и при **изпаряване на горива**. Емисии възникват от автомобилните газове, резервоарите, разливите и при зареждане, както и при съхранението и прехвърлянето на бензин между терминали, цистерни и бензиностанции. Затова в ЕС съществуват отделни изисквания за ограничаване и улавяне на бензиновите пари при съхранение, дистрибуция и зареждане. За местния анализ на ЛОС това означава, че внимание заслужават не само натоварените транспортни коридори, но и бензиностанции, горивни бази и други места за съхранение и прехвърляне на летливи горива. [Вижте повече](#)

Пожари и тлеене: защо се образува сложна смес от замърсители?

Научният преглед на британската Environment Agency посочва, че неблагоприятните горивни условия водят до непълно изгаряне с образуване на ЛОС и сажди. В разгледаните експериментални данни за открито горене на пластмасово фолио са измерени бензен, толуен и етилбензен; самият доклад подчертава голямата зависимост на емисиите от материалите и условията на пожара. Не съществува единен „дим от пластмаса“ – различните полимери, добавки и примеси образуват различни смеси от продукти на горене. Изследванията потвърждават, че бензен може да бъде продукт при горене на определени пластмасови материали, но; **не позволява автоматично пренасяне на конкретните емисионни фактори към всеки пожар на смесени отпадъци**. За оценката на реален инцидент трябва да са известни съставът на горящите материали и условията на горене и да се използват измервания на място. [Вижте повече](#)

Бензенът може да има и източници вътре в сградите

Темата за ЛОС не приключва на открито. Сред основните източници на бензен във вътрешния въздух са тютюневият дим, съхраняваните горива, някои бояджийски материали и автомобилните емисии от свързани с жилището гаражи. При много ЛОС концентрациите във вътрешна среда могат да бъдат съществено повлияни от продукти, материали и дейности в самото помещение. Това е важно при инциденти с външно замърсяване: затварянето на прозорците може да намали проникването на външния димен облак, но не означава непременно, че всяка сграда е свободна от собствени източници на ЛОС. [Вижте повече](#)

Какво ни показват данните?

Актуални графики, анализи и ключови показатели

ЕАОС: Малки, но могъщи — устойчивост на климатичните промени в малките общини в Европа

Брифинг на ЕАОС показва как малките общини в Европа изграждат устойчивост на климатичните промени въпреки предизвикателствата, свързани с размера им. Той се основава на преглед на литературата, казуси и анализ на две бази данни на ниво ЕС и подкрепя прилагането

на стратегията на ЕС за адаптация към климата. Над 40% от населението на Европа живее в общини с по-малко от 20 000 жители, включително предградия, селски райони и градове. Малките общини са изправени пред предизвикателства, включително ограничен финансов и човешки капацитет, мрежи, експерти и данни, както и липсващи или неясни отговорности. Само 16% имат планове за действие за адаптация в сравнение с 28% от по-големите общини. [Вижте повече](#)

Средните емисии на въглероден диоксид от нови леки и лекотоварни автомобили са намалели значително през 2025 г.

Според предварителните данни, публикувани от Европейската агенция за околна среда (ЕАОС) намаленията на емисиите са свързани с нарастващия дял на превозните средства с нулеви емисии сред новите регистрации. Данните се основават на информация за всички новорегистрирани автомобили, предоставена от страните.

Ключови цифри — нови пътнически (леки) автомобили:

- Общ брой регистрации: 10,8 милиона (10,7 милиона през 2024 г.)
- Средни емисии на CO₂: 96,7 г CO₂/км (106,7 г CO₂/км през 2024 г.)
- Дял на изцяло електрическите автомобили: 18,9% (14,4% през 2024 г.)
- Дял на plug-in хибридните електрически автомобили: 9,7% (7,1% през 2024 г.) [Вижте повече](#)

ЕВРОСТАТ: Емисиите на парникови газове от икономиката на ЕС намаляват със 17% в сравнение с 2015 г.

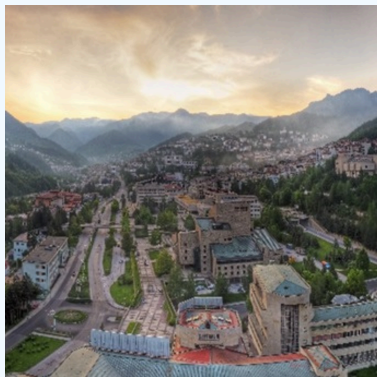
През 2025 г. повечето сектори на икономиката са отделили по-малко парникови газове в сравнение с 2015 г. Емисиите от енергийния сектор (доставка на електрическа енергия, газ, пара и климатизация) са спаднали с 45,3%, докато емисиите от добивната промишленост са намалели с 33,3%. Емисиите от преработващата промишленост са намалели с 16,0%, емисиите от домакинствата са спаднали с 14,7%, а тези от сектора на услугите – с 11,9%. Намаления са регистрирани също в селското, горското и рибното стопанство (-5,9%), както и в сектора на водоснабдяването, канализационните услуги, управлението на отпадъци и възстановителните дейности (-2,6%). [Вижте повече](#)

Общински инициативи

Общинските съветници на Пловдив приеха въвеждането на зона с ниски емисии от транспорт в центъра на града, мерките влизат в сила от 1 октомври

[Вижте повече](#)

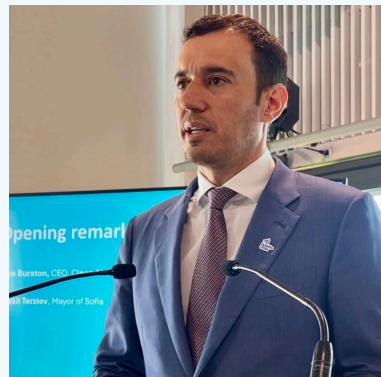
Община Смолян започва прием на заявления за безплатна подмяна на отоплителни уреди

[Вижте повече](#)

В Община Враца се приемат заявления по четвъртата покана за подмяна на стари отоплителни уреди с нови екологични

[Вижте повече](#)

Столична община: Васил Терзиев откри глобалния форум за чист въздух в Лондон

[Вижте повече](#)

Проекти и финансиране

EUI City-to-City Exchanges

Отваряне: постоянно отворена

Оставащи „support sprint“ дати през 2026 г.: 25 септември и 25 ноември

Това **не е инвестиционен грант**, а финансиран механизъм за обмен между европейски градове. Общината може да формулира конкретен проблем и да бъде свързана с град, който вече е приложил решение; EUI подпомага намирането на партньор, структурирането на посещенията и работните сесии.

За мрежата това е изненадващо практична възможност. Българска община би могла да търси обмен по теми като:

- реакция при пожари и аварийно замърсяване;
- нискоемисионни зони;

- контрол на битовото отопление;
- ФПЧ10 от пътен прах;
- контрол на ЛОС и фугитивни емисии;
- оценка на ефекта от прилаганите мерки.

Малък инструмент спрямо инвестиционните програми, но **много подходящ за експертите от мрежата**.

Вижте повече

ELENA – European Local Energy Assistance

Прием: текущ, без фиксиран есенен краен срок

Финансиране: до 90% от разходите за подготовка на инвестицията

Типичен мащаб: инвестиционна програма над 30 млн. евро

ELENA, управлявана от Европейската инвестиционна банка и Европейската комисия, финансира подготовката на големи инвестиционни програми в енергийна ефективност, възобновяема енергия в сгради и устойчив градски транспорт. Допустими са общини и други публични органи.

За КАВ възможните приложения са много конкретни: подготовка на **мащабна програма за чисто отопление**, обновяване на общински и жилищни сгради, модернизация на топлоснабдяване, електрификация на общински автопарк или голям пакет от мерки за чиста градска мобилност. ELENA може да покрива експертни екипи, анализи, енергийни обследвания, финансово структуриране, техническа подготовка и процедури за възлагане — **не самата инвестиция**.

Подходящо за големи общини или групи общини — особено когато има идея за голяма инвестиция, но липсва ресурс за качествената ѝ подготовка.

Вижте повече

Ресурси

КАВ Речник

"Дифузни емисии"

Дифузни емисии са неорганизираните емисии на замърсители, които се отделят в атмосферата не през комин или друг специално проектиран изпускателен отвор, а чрез **изпаряване, течове, разливи, нарушения на уплътненията и открити технологични процеси**.

При летливите органични съединения дифузни емисии могат да възникват при съхранение и прехвърляне на горива и разтворители, от резервоари, тръбопроводи и арматура, при зареждане на автомобили, от открити съдове и замърсени повърхности. Те могат да бъдат важен източник и на бензен, особено около горивни бази, бензиностанции, химически и нефтопреработвателни предприятия.

Защо е важно за общините:

Дифузните емисии често са трудни за откриване, защото нямат един ясно определен „източник“. Затова контролът им изисква добро познаване на дейностите на обекта, проверки за течове и нарушения на уплътненията, подходящо съхранение на летливи вещества и наблюдение на качеството на въздуха около потенциални източници.

От мрежата

Нови анализи и доклади в раздел "Библиотека":

- [Доклад за качеството на атмосферния въздух и здравното състояние на населението в град София през 2025 г.](#)
- [Доклад за качеството на атмосферния въздух и оценка на здравния риск за населението в област Благоевград за 2025 г.](#)
- [Доклад за влиянието на атмосферния въздух върху здравето на населението в Бургаска област за 2025 г.](#)
- [Доклад за състоянието на атмосферния въздух в област Варна и здравното състояние на населението – 2025 г.](#)
- [Доклад за качеството на атмосферния въздух и здравното състояние на населението в град Кърджали през 2025 г.](#)
- [Доклад за влиянието на атмосферния въздух върху здравето на населението в област Пазарджик за 2025 г.](#)
- [Доклад за влиянието на атмосферния въздух върху здравето на населението на "Агломерация Пловдив" през 2025 г.](#)
- [Доклад за влиянието на атмосферния въздух върху здравето на населението в град Сливен през 2025 г.](#)
- [Доклад за влиянието на атмосферния въздух върху здравето на населението в град Смолян през 2025 г.](#)
- [Годишен доклад за качеството на атмосферния въздух и здравното състояние на населението на област Ямбол за 2025 г.](#)

Обновени документи в профили на общини:

- Актуализиран е индикатор Урбанизирана територия в профилите на всички общини с данни към 31.12.2025 г.

Отбелязваме Световния ден на околната среда с призив за ограничаване на климатичните промени

Вижте повече

Национална мрежа на експертите по качество на атмосферния въздух
<https://www.airnetwork.bg/>

Платформата на Националната мрежа на експерти по качество на атмосферния въздух е създадена по проект BG16FFPR002-5.006-0001-C01 „Създаване на Национална мрежа на експерти по качество на атмосферния въздух“, финансиран по програма "Околна среда" 2021-2027 г.

Получавате този имейл, защото сте се абонирали за нашия информационен бюлетин.

[Unsubscribe](#)